

Pojdimo po svetu

R. Gašperin

Postaja na Rakeku je vsa prenovljena. Pred njo pozdravimo bronasti kip Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Sveži jutranji zrak nam napolni prsi. Okolica je prav planinska, saj se dvigajo vrhovi Javornika in Slivnice okrog 1000 m nad morsko gladino.

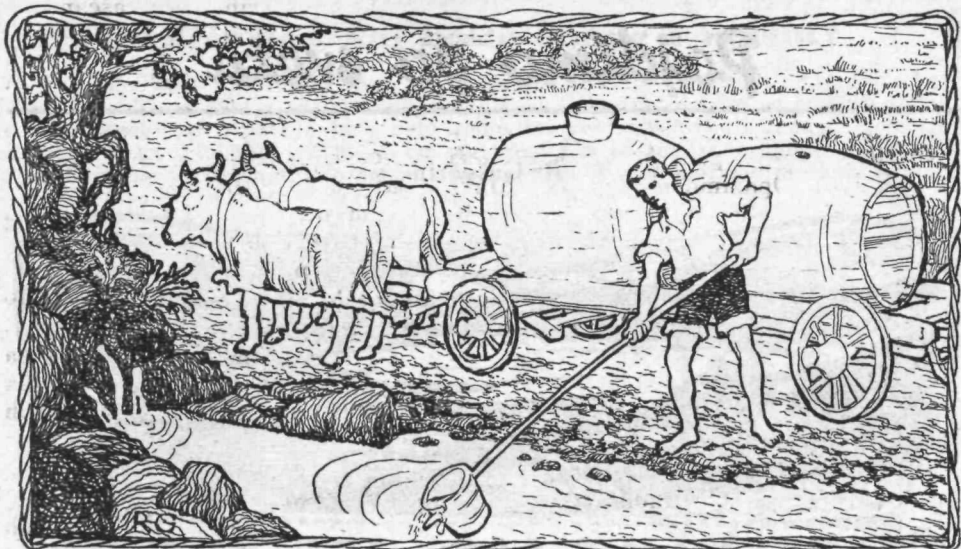
Blizu izhoda s postaje nas vabi prijazni šofer v avtobus, ki bo skoraj odbrzel v Loško dolino. Toda škoda bi bilo zamuditi lepo priložnost, da ne bi šli peš po stari poti z Rakeka do Cerknice. V četrť ure smo že pri kapelici. Tu se nekoliko ustavimo v senci starodavnih, votlih lip. Pod gozdnatim Javornikom zagledamo široko ravan, Cerknško jezero, obdano z mnogimi vasmí in naselji. Zanimiva planota je to, ki muhasto in svojevoljno izpreminja svojo vnanjost. Lanski avgust je bil izredno deževen in človek bi mislil, da bo napolnil jezero, pa ga ni. Nasprotno! Jezero je bilo tako suho, kakor redkokdaj. Celo glavna jezerska reka, Stržen imenovana, se je posušila. Znak, da niso le lačni požiralniki izbornó očiščeni, ampak da tudi darežljivi bruhalniki nimajo kaj, s čimer bi mogli presahlo jezero napojiti. Najlepša priložnost je, da si ogledamo suho jezersko dno. V njem raste mnogo močvirnih rastlin, posebno trstja, ki ga Jezerci pridno kose in nakladajo na vozove ter odvažajo za steljo.

Ker je jaseñ dan, vidimo razločno Snežnik z njegovo skalnato skupino. Ondi in tu je svet ves luknjičav. Na tisoče žlebov dovaja vodo podzemeljskim jezercem. Kadar so ista polna, tedaj oddajajo bruhalnikom toliko vode, da v nekaj urah napolnijo obširno jezero.

Spotoma se ustavimo v prijaznem trgu Cerknici. Ob cerkvi vidimo iz rezanih kamnov postavljene tabore, ki so jih zgradili naši predniki, da so se branili turških napadov.

Ob Cerknškem potoku pridemo v vas Dolenje jezero, ki leži tako rekoč ob obali, seveda le takrat, kadar je voda visoka. Če je ni, pa leže tam veliki tovorni čolni, priklenjeni z železnimi verigami ob težke skale.

Čakati morajo, da naraste voda. Takrat pa jih gospodarji odklenejo in veselo zaveslajo z njimi po jezerski gladini. Toda veslajo le čez globine.

Iz večine pa je jezero plitvo in tako mnogo laže odrivajo z dolgimi drogi čolne ob dnu. Prav zato pa tudi lahko prevažajo s težjimi tovari obložene čolne; n. pr. s krelji, bruni in kurivom z Javornika, ali s senom in poljskimi pridelki z objezerskih travnikov in njiv.

Tod se pasejo črede lepega goveda. Iz kotline se je dvignil velik jastreb. Gotovo je našel na dnu ribo, ki je zgrešila pot v jezerski požirnik, pa si jo je ropar privoščil za južino.

Ob jezeru imajo lovci mnogo posla, posebno ob selitvi divjih rac, ki jih postrele ob ugodnih prilikah cele jate. Redkeje se pojavijo divje gosi, vodne putke, ponirki in druga perjad. Sicer pa je Javornik bogat divjačine. Celo rjavi medved prigradnja vsako desetletje ali vsako drugo in gospodari po divjih goščah, dokler ga ne izsledijo lovski psi in ne podere lovski puška.

Kadar je huda suša, da ni vode iz studencev, prihajajo vaščani po dve uri daleč s sodi na vozech do Laškega studenca, ki izvira pod Lazami in ne usahne ob najhujši suši.

Ustavimo se še na Otoku. Vas obdaja senčnat gozd in je samo takrat otok, kadar jezero naraste. Odkar so pa pridni Otočani zgradili kamenit nasip do vznožja pod Javornikom, leži vasica prav za prav tudi takrat na polotoku. Opazimo mnogo čebelnjakov, saj nudijo hojevi gozdovi čebelicam dovolj paše. — Prijazna gospodinja nam postreže s svežim medom in okusnim mlekom. Pripoveduje nam, kakšni reveži so bili otroci še pred nekaj leti, ko še ni bilo na Otoku šole in so bili po več mesecev odrezani od okolice. Toda vse je prestano. Sedaj imajo svojo šolo in nasip do celine, da niso ob nedeljah brez svete maše.

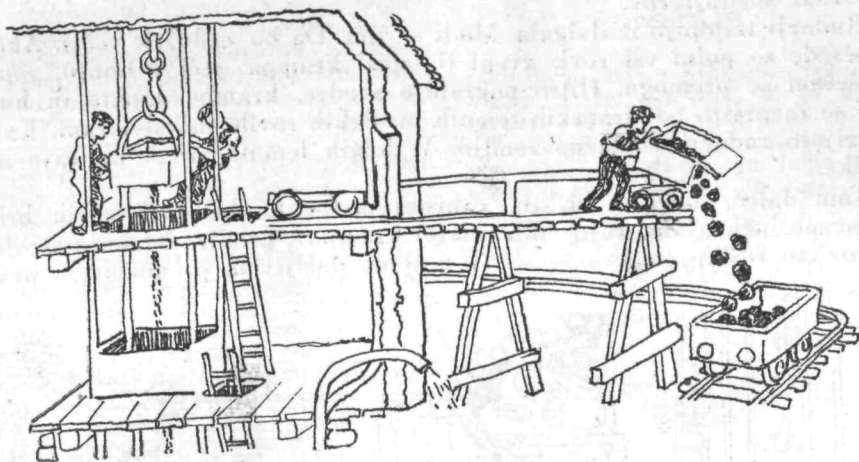
Prejšnja leta se je dobilo tod na pretek svežih in suhih rib, ki pa niso imele prave cene. Zadnja leta pa ravnaajo z ribami skrbneje. Kadar upade voda, nastaviijo ob požiralnikih rešeta in mreže ter nalove živih rib za polne cisterne.

Ko se vračamo proti Rakeku, nas na poti napere ploha. Ustavimo se zopet pri kapelici, da nekoliko povedrimo. V votlih deblih lip se nekaj oglašaa. Bili so pastirčki, ki so tudi šli vedrit in imajo v teh votlinah varno zavetje.

Rudolf Pečjak

Rudnik

Mehka poletna brezmesčna noč, ko so zvezde tako blizu in tako živo gorijo na nebu. Zemlja diši po rastoči travi in rožah, po zorečem žitu in sadju.

Tam ob pobočju hriba zija iz zemlje ogromen betonski rov. Medla svetloba obseva umazane, mrzle stene. Povsod črna tema, le rov zija grozeče iz zemlje pod svetlo nebo.

Črna tema, zvezde in rov.

Luč, kakor ogromna kresnica. Tam nekje iz noči se je vzela in leti skozi temo proti rovu. Še ena luč — dve — — od vsepovsod prihajajo,